

**SPONTANO OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI
NAPAD NA STUDENTE U NOVOM SADU**

28. JANUAR 2025. GODINE. NOVI SAD

- MONITORING IZVEŠTAJ 2/25-

Beograd, 11. februar 2025. godine

I. SAŽETAK

Monitoring javnog okupljanja održanog 28. januara 2025. godine u Novom Sadu sproveden je s ciljem analize ostvarivanja prava na slobodu mirnog okupljanja i procene postupanja institucija. Javno okupljanje je bilo spontano, organizovano kao neposredna reakcija na napad na studente u noći između 27. i 28. januara 2025. godine. Dok su lepili plakate s pozivom na protest 1. februara u neposrednoj blizini prostorija Srpske napredne stranke u Novom Sadu, napali su ih napadači sa bejzbol palicama, pri čemu je jedna studentkinja zadobila teške telesne povrede, uključujući dislokaciju vilice. Napadači su izašli iz prostorija SNS-a.

Protest se održao u Bulevaru Oslobođenja u Novom Sadu, ispred prostorija Srpske napredne stranke, odakle su se učesnici u mirnoj šetnji uputili ka centru grada, izražavajući podršku napadnutim studentima. Organizatori su preduzeli mere kako bi osigurali red i sigurnost, angažujući redare koji su usmeravali kolonu i obezbeđivali prostorije SNS-a kako ne bi došlo do incidenata. Prisutnost uniformisane policije bila je minimalna i nenametljiva, dok su raskrsnice uglavnom obezbeđivali redari i motociklisti, učesnici protesta.

Protest je dobio ograničenu medijsku pažnju javnih servisa, dok su nezavisni mediji pružili detaljnije izveštaje.

Prilikom analize protesta, posebno su razmotreni pravni standardi i praksa Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP). Sud u svojim presudama naglašava da vlasti moraju pokazati određeni stepen tolerancije prema spontanim okupljanjima, posebno kada su organizovana kao odgovor na aktuelne događaje. Postupanje organizatora, učesnika i institucija bilo je u skladu sa međunarodnim standardima utvrđenim praksom ESLJP-a.

II. UVOD

Cilj monitoringa javnih okupljanja je sveobuhvatno prikupljanje i analiza podataka o ostvarivanju prava na slobodu mirnog okupljanja, kako bi se osigurala zaštita i unapređenje ovog temeljnog ljudskog prava. Zaključci izvedeni iz procesa monitoringa predstavljaju ključni instrument za zagovaranje usklađivanja domaćeg zakonodavstva, politika i praksi sa međunarodnim standardima, posebno onima utvrđenim *Evropskom konvencijom o ljudskim pravima* i preporukama relevantnih međunarodnih organizacija.

Monitoring služi pozivanju na odgovornost državnih organa u ispunjavanju njihovih zakonskih i međunarodnih obaveza u pogledu pri obezbeđivanju i zaštiti slobode mirnog okupljanja. To podrazumeva praćenje postupanja policije, procenu adekvatnosti preduzetih mera i identifikaciju eventualnih zloupotreba ovlašćenja. Kroz ovaj proces, mogu se otkriti sistemski nedostaci i ukazati na potrebne reforme, čime se doprinosi izgradnji transparentnijeg i odgovornijeg sistema. Time se jača poverenje građana u institucije i podržava dalje jačanje demokratskih vrednosti.

Osim toga, rezultati monitoringa imaju edukativnu ulogu, pružajući organizatorima javnih okupljanja praktične smernice o primerima dobre i loše prakse. Na taj način se jačaju kapaciteti organizatora da efikasnije planiraju i sprovode okupljanja u skladu sa zakonskim okvirom i standardima ljudskih prava, istovremeno podižući svest o njihovim pravima i obavezama. Ova edukativna dimenzija doprinosi preventivnom delovanju, smanjujući rizik od kršenja prava i omogućavajući organizatorima da preduzmu neophodne mere za bezbedno i uspešno održavanje okupljanja.

Metodologija za monitoring javnih okupljanja kombinuje najbolje međunarodne prakse sa lokalnim specifičnostima, omogućavajući precizno i sveobuhvatno praćenje svih aspekata javnih okupljanja. Ključni elementi metodologije uključuju:

- Praćenje postupanja policije prema učesnicima okupljanja,
- Procenu zaštite prava učesnika i eventualnih kršenja ljudskih prava,
- Analizu usklađenosti sa međunarodnim standardima prava na slobodu mirnog okupljanja.

Fokus je stavljen na nezavisnost, objektivnost, nepristrasnost, i transparentnost prilikom prikupljanja podataka, čime se obezbeđuje visok nivo pouzdanosti i kredibiliteta rezultata. Ova metodologija omogućava ne samo identifikaciju postojećih problema, već i preporuke za unapređenje prakse, kako bi se osiguralo da se javna okupljanja sprovode u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava.

III. POZADINA PROTESTA

Studentske blokade širom Srbije započele su nakon tragedije na glavnoj železničkoj stanici u Novom Sadu 1. novembra 2024. godine, u kojoj je stradalo 15 ljudi. Ovaj događaj pokrenuo je talas protesta zbog sumnji u korupciju i nemar tokom rekonstrukcije stanice. Protesti su se ubrzo proširili na fakultete u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu, ali su ih pratili učestali napadi pristalica Srpske napredne stranke, uključujući fizičke napade i ugrožavanje učesnika vozilima.

Blokadom se simbolično prekida saobraćaj na 15 minuta u 11:52 časova. Akcija se brzo proširila na preko 100 gradova, uz podršku akademske zajednice i profesionalnih grupa. Među ključnim zahtevima studenata bili su objavljivanje dokumenata o rekonstrukciji stanice, procesuiranje napadača, odbacivanje optužbi protiv uhapšenih učesnika i povećanje budžeta za visoko obrazovanje.

Masovni protesti, uključujući protest na Slaviji, ispred RTS-a, kao i blokadu Autokomande 27. januara, pokazali su široku podršku javnosti, ističući borbu za pravdu i odgovornost institucija. Detaljna analiza konteksta i razvoja protesta na Autokomandi dostupna je u prvom monitoring izveštaju.¹

Povod za spontani protest studenata i građana u Novom Sadu bio je napad na studente u noći između 27. i 28. januara 2025. godine. Dok su lepili plakate s pozivom na veliki protest 1. februara u Novom Sadu u neposrednoj blizini prostorija Srpske napredne stranke, grupu studenata su napali napadači koji su koristili i bejzbol palice. Napadači su izašli iz prostorija Srpske napredne stranke. Jedna studentkinja je tom prilikom zadobila teške telesne povrede, uključujući dislokaciju vilice.² Osumnjičeni za napad na dve devojke i trojicu mladića su privedeni, a na teret im se stavljaju krivična dela nasilničko ponašanje i teška telesna povreda. Napad je kao posledicu imao neopozivu ostavku Miloša Vučevića sa pozicije predsednika Vlade Srbije.³ Miloš Vučević je takođe predsednik SNS-a. U momentu izrade ovog izveštaja njegova ostavka nije potvrđena u Narodnoj skupštini.

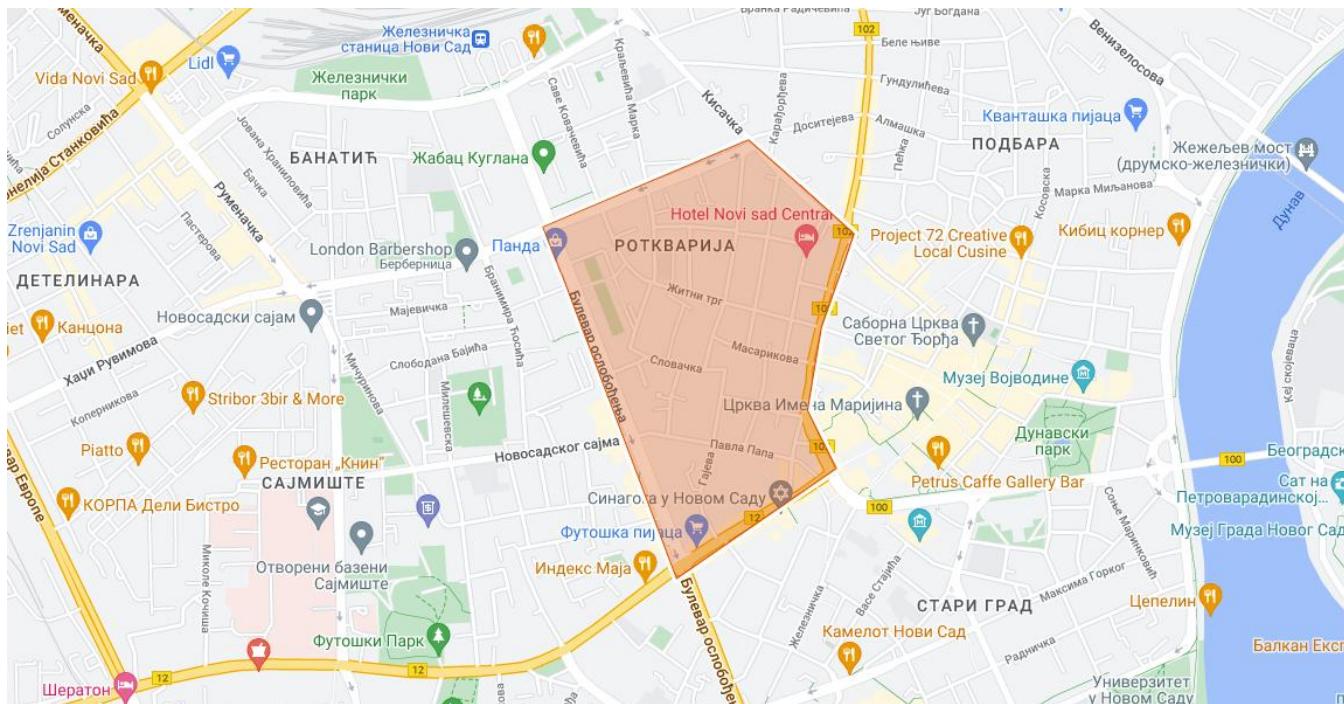
¹ „Monitoring izveštaj 1/25: Pod našom Autokomandom – 27.01.2025.“ YUCOM, februar 2025, dostupno na: <https://yucom.org.rs/wp-content/uploads/2025/02/Monitoring-izvestaj-1-25-Pod-nasom-Autokomandom-27012025.pdf>.

² 021, „Prebijena studentkinja teško povređena, oglasio se Klinički centar Vojvodine“, dostupno na: <https://www.021.rs/>

³ BBC, „Napad na studente u Novom Sadu: Osumnjičenima pritvor do 30 dana“, dostupno na: <https://www.bbc.com/serbian/lat>

SPONTANO OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI : NAPAD NA STUDENTE U NOVOM SADU
| 28. JANUAR 2025. GODINE, NOVI SAD | MONITORING IZVEŠTAJ

IV. PREGLED PROTESTA

Površina zauzeta javnim okupljanjem studenata u Novom Sadu, 28. januar 2025. godine.

Organizatori protesta okupljeni su u neformalnu grupu „Studenti u blokadi“, koja je nastala kroz saradnju plenuma fakulteta koji su učestvovali u blokadi. Zahtevi su objavljivanje svih dokumenata vezanih za rekonstrukciju stanice, procesuiranje odgovornih za napade na učesnike protesta, odbacivanje optužbi protiv uhapšenih studenata i profesora i povećanje budžeta za visoko obrazovanje za 20%.

Ovaj studentski protest, održan 28. januara 2025. godine, predstavlja spontano javno okupljanje, jer je usledio kao neposredna reakcija na prethodni događaj. U skladu sa članom 13 Zakona o javnom okupljanju, prijava policiji nije neophodna za spontana javna okupljanja. Međutim, zakon nije u potpunosti usklađen sa međunarodnim standardima, jer predviđa da spontana javna okupljanja ne mogu imati organizatora, što može obeshrabriti njihovo održavanje u praksi. Ovakva odredba stvara pravnu nesigurnost i potencijalno izlaže pojedince ili organizacije koji preuzmu ulogu koordinacije protesta riziku od prekršajnog gonjenja.

Monitoring protesta vršilo je dva posmatrača u periodu od 15:30 do 19 časova u timu. Tim posmatrača pratio je učesnike skupa tokom okupljanja ispred prostorija Srpske napredne stranke, a zatim i šetnju do centra Novog Sada i nazad ka istoj prostoriji. Posebna pažnja posvećena je mestima ulaska na protest, kao i početku i kraju kolone tokom šetnje. Organizatori su obezbedili prisustvo (prema proceni) između 50 i 100 redara, koji su nosili žute i crvene fluorescentne prsluke i bili jasno označeni oznakama fakulteta. Redari su raspoređeni na ključnim tačkama i imali sledeće zadatke:

SPONTANO OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI : NAPAD NA STUDENTE U NOVOM SADU
| 28. JANUAR 2025. GODINE, NOVI SAD | MONITORING IZVEŠTAJ

- Davanje informacija učesnicima protesta,
- Usmeravanje kretanja demonstranata,
- Upozoravanje učesnika na nesigurne ograde i potencijalno opasne delove trase,
- Obezbeđivanje prostorija Srpske napredne stranke kako ne bi došlo do oštećivanja imovine.

Redari su pomagali u usmeravanju kolona učesnika do ulaza na protest i kasnije tokom šetnje obezbeđivali raskrsnice, uz podršku motociklista, koji su takođe učesnici protesta i pripadnika saobraćajne policije. Na protestu nije uočeno vozilo hitne pomoći, ali je je uočen mobilni tim hitne pomoći koji se kretao kroz masu sa opremom.

V. PONAŠANJE UČESNIKA

Protest je protekao mirno i bez incidenata, uz izražen naglasak na kreativnim i nenasilnim oblicima izražavanja stavova. Na skupu su korišćeni brojni transparenti i slogani, inspirisani nedavnim događajima. Poruke su bile usmerene na zahteve protesta, ali i na napade na studente i ostale učesnike protesta. Pored toga, učesnici su uzvikivali parole “Ostavke!” i “Robija!”. Pored studenata, građana i motociklista, skupu su se pridružili poljoprivrednici, koji su došli traktorima.

VI. PONAŠANJE INSTITUCIJA

Od policijskih jedinica, bila je prisutna jedino saobraćajna policija. Nekoliko saobraćajnih policajaca bilo je prisutno na raskrsnicama koje vode do Bulevara Oslobođenja. Raskrsnice tokom šetnje, van Bulevara Oslobođenja, uglavnom su obezbeđivali redari jer su oni, za razliku od saobraćajne policije, bili raspoređeni na svakoj raskrsnici. Napominjemo da, s obzirom da su veće grupe studenata organizovano dolazile na mesto skupa (ispred prostorija SNS-a u Bulevaru Oslobođenja), te grupe je pratila saobraćajna policija, a posle bi uglavnom prepustili redarima obezbeđivanje raskrsnica tokom protesta (i šetnje).

VII. REAKCIJA JAVNOSTI I MEDIJA

Nacionalni javni servis Radio televizija Srbije kao i regionalna javna medijska ustanova Radio televizija Vojvodine preneli su vesti o ovom protestu.⁴ Ono što je primetno jeste da su ove medijske kuće više prostora predmetnom događaju posvetili na svojim internet stranicama nego, u mnogo gledanijem, TV programu. Premda pomenut u vestima na javnom servisu ovaj protest nije dobio adekvatnu pažnju. Kao i prethodne

⁴ „Veliki protest u Novom Sadu ispred prostorija SNS-a zbog napada na studente, skup protekao bez incidenata,“ RTV, 28. januar 2025, dostupno na: https://www.rtv.rs/sr_lat/vojvodina/novi-sad/veliki-protest-u-novom-sadu-ispred-prostorija-sns-a-zbog-napada-na-studente-skup-protekao-bez-incidentata_1602309.html; „Protest u Novom Sadu zbog napada na studentkinju, skupovi podrške u Beogradu i drugim gradovima,“ RTS, 28. januar 2025, dostupno na: <https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/5638266/protest-u-novom-sadu-zbog-napada-na-studentkinju-skupovi-podrske-u-beogradu-i-drugim-gradovima.html>.

studentske proteste, ovaj je značajnije pratila jedino televizija N1, koja je svoj program posvetila izveštavanju sa protesta.⁵ Važno je napomenuti da se ovaj kanal emituje isključivo putem kablovske televizije i to samo kod jednog operatera. S obzirom na to da dominantni, državni operater MTS ne prenosi N1, veliki deo stanovništva u Srbiji nije imao pristup kompletnim informacijama o protestu, osim ukoliko se informisao putem interneta. Protest su pratili i lokalni mediji poput portala 021.rs.⁶ Na društvenim mrežama i informativnim portalima protest je neometano prenošen, ali je primetno da su komentari korisnika bili podeljeni između onih koji podržavaju vladajuću stranku i protivne se blokadama i studentskom protestu. Primetno je da tabloidni mediji nisu posvetili prostor ovom protestu.

VIII. INCIDENTI

Skup je protekao bez većih incidenata. Primećeno je prisustvo različitih zastava, uglavnom sa obeležjima fakulteta i zastava Republike Srbije. Posmatrači su uočili i zastave koje ne oslikavaju nužno temu ili zahtev protesta (npr. zastava "Nema predaje", koja simbolizuje stav da je Kosovo deo Srbije). Oko 16:30 žena sa biciklom pokušavala je da prođe kroz okupljene redare oko prostorija Srpske napredne stranke. Iako joj je rečeno da će morati da zaobiđe obezbeđen prilaz, žena je insistirala da prođe pored prostorija SNS-a. U tome je sprečena, a nakon nekoliko minuta insistiranja na prolasku, napustila je skup.

IX. POŠTOVANJE DOMAĆEG I MEĐUNARODNOG PRAVNOG OKVIRA

Za analizu usklađenosti javnog okupljanja, koje je predmet monitoringa, sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim standardima u ovoj oblasti, relevantni su Ustav Republike Srbije, Zakon o javnom okupljanju, Zakon o policiji, Evropska konvencija o ljudskim pravima i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima. Ovi dokumenti predstavljaju osnovu za procenu da li su postupci tokom javnog okupljanja u skladu sa domaćim propisima i međunarodnim obavezama u oblasti zaštite ljudskih prava.

Spontano okupljanje povodom napada na studente u Novom Sadu u Beogradu, koju su studenti sprovedi 27. januara 2025. godine, može se sagledati kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) u kontekstu prava na slobodu okupljanja i izražavanja. ESLJP je u više navrata istakao da su mirni protesti ključni elementi demokratskog društva i da države imaju obavezu da ih tolerišu, čak i kada izazivaju određene smetnje u svakodnevnom životu. Međutim, Zakon o javnom okupljanju nije u potpunosti usklađen sa međunarodnim standardima, jer predviđa da spontana javna okupljanja ne mogu imati organizatora, što obeshrabruje njihovo održavanje. Ovakva odredba stvara pravnu nesigurnost i potencijalno izlaže pojedince ili organizacije koji

⁵ „U Novom Sadu danas protest zbog prebijanja studenata,“ N1, 28. januar 2025, dostupno na: <https://n1info.rs/vesti/u-novom-sadu-danas-protest-zbog-prebijanja-studenata/>.

⁶ „Ponovo masovni protest u Novom Sadu – pogledajte snimak,“ 021.rs, 28. januar 2025, dostupno na: <https://www.021.rs/story/Novi-Sad/Vesti/400139/VIDEO-Ponovo-masovni-protest-u-Novom-Sadu-pogledajte-snimak.html>.

preuzmu ulogu koordinacije protesta riziku od prekršajnog gonjenja. Praksa policijskog postupanja u ovakvim slučajevima je neujednačena budući da pored primera dobre prakse i tolerancije ovakvih skupova postoje i brojni primeri neosnovanog procesuiranja građana i građanki koji su na društvenim mrežama delili pozive na spontana okupljanja.

U slučaju "*Bukta i drugi protiv Mađarske*",⁷ Sud je zaključio da su vlasti prekršile pravo na slobodu okupljanja kada su raspustile miran protest koji nije bio prethodno prijavljen. Sud je naglasio da "spontana okupljanja, kao odgovor na aktuelne događaje, predstavljaju opravdani oblik izražavanja javnog mnjenja" i da "vlasti moraju pokazati određeni stepen tolerancije prema mirnim skupovima kako bi se obezbedilo efikasno ostvarivanje slobode okupljanja".

Uprkos izostanku formalne prijave organizatora okupljanja, i šira javnost i policija blagovremeno su obavešteni o mestu i vremenu održavanja studentskog protesta u Novom Sadu. Shodno tome, prilazi protestu bili su adekvatno obezbeđeni od strane redara i policije.

X. ZAKLJUČCI

Ostvarivanje prava na slobodu mirnog okupljanja

- Protest je protekao mirno, organizovano i bez upotrebe sile, čime je demonstrirana dobra praksa u ostvarivanju prava na slobodno okupljanje.
- Organizatori su preduzeli mere za očuvanje reda i sigurnosti, uključujući angažovanje redara i obezbeđenje ključnih raskrsnica.

Postupanje institucija

- Policija je bila prisutna u malom broju, ali nije primenila represivne mere niti je bilo vidljivo prisustvo jedinica za razbijanje demonstracija.
- Postupanje policije ocenjuje se kao profesionalno i korektno, uz efikasno obezbeđivanje skupa.

Simbolične i nenasilne aktivnosti

- Korišćeni su transparenti, slogani

Incidenti i bezbednosni izazovi

⁷ Evropski sud za ljudska prava, *Bukta i drugi protiv Mađarske*, predstavka br. 25691/04, presuda od 17. jula 2007. godine, dostupno na: [https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:\[%22001-81728%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-81728%22]})

SPONTANO OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI : NAPAD NA STUDENTE U NOVOM SADU
| 28. JANUAR 2025. GODINE, NOVI SAD | MONITORING IZVEŠTAJ

- Pojedini incidenti, poput pokušaja prolaska kroz kordon redara rešeni su mirno i bez eskalacije zahvaljujući intervenciji redara.
- Internet je bio ometan u nekoliko navrata, ali nije bilo moguće utvrditi uzrok prekida veze.

Usklađenost sa međunarodnim standardima

- Iako se ovaj protest karakteriše kao spontano javno okupljanje, organizatori su blagovremeno obavestili javnost i vlasti putem društvenim mreža i medija, što je u skladu sa standardima ESLJP-a.

ANEKS: SLIKE SA PROTESTA

Saobraćajna policije i motorciklisti na obodu protesta

Traktoristi koji obezbeđuju protestnu kolonu

Mobilna ekipa hitne pomoći

Redari koji obezbeđuju prostorije SNS-a